

# fragMENTaTION 31

## Heribert Friedl letters 1-14

2017

Sanatçıların izniyle/Courtesy the artists

Küratör: Necmi Sönmez

Editör: Mine Haydaroğlu

## Kime Yazıldığı Belli Olmayan Mektuplar Heribert Friedl'in "letters 1-14" Projesi

Çalışmalarını Viyana'da sürdüren Heribert Friedl özellikle farklı kokuları, parfümleri kullandığı yerleştirmeleriyle tanınmaktadır. Genelde üç boyutlu çalışmalarında heykел mi, obje mi, rölyef mi olduğuna kesin bir karar verilemeyen "ara bölgelerde" ilerleyen sanatçının sıra dışı malzemeler keşfetme konusundaki yaklaşımları dikkat çekicidir. Çünkü ses gibi maddeselliği olmayan malzemeler de, onun ilgi alanındadır. Friedl'in "letters 1-14" projesi, 5 tanesi Almanca, 5'i İngilizce, 4 tanesi de Türkçe yazılmış mektuplardan oluşuyor.

Kime yazıldığı belli olmayan bu kurgusal mektupların neredeyse tamamı belli soyutlamalara dayansa da, sanatsal üretim süreçlerine gönderme yapıyorlar. Müzik, edebiyat, felsefe alanında çığır açmış olan isimlerin ön adlarının sıkça karşımıza çıkması bir rastlantı değil. Ludwig'in Ludwig Wittgenstein'a, Martin'in Martin Heidegger'e, Arthur'un Arthur Schopenhauer'e gönderme yapması\* (1) öncelikle sanatçının yakınlık duyduğu, kitaplarını okuduğu filozofları gündeme getirme çabasını ortaya çıkarıyor. Günümüzde hızlı iletişimin dakikalar üzerine kurulu yapısına rağmen elle yazılmış bu mektupları, romantik bir dünya görüşünün ürünü olarak değerlendirebiliriz.

20. yüzyılın başında müzikten resme, edebiyattan tasarıma kadar birçok alanda kendisini duyumsatan Romantik düşünce dünyasını, geniş anlamda Avrupa'da Modernist akımların şekillendirdiği için, bir "arayışı" ortaya çıkarmıştı. Endüstriyel devrimin beraberinde getirdiği yeni yaşam tarzı, artık geçmişe ait rüzgârların önünü kesmişti. Bireyler, tınlarını Dvořák'ın müziğinde, imgelerini Herman Melville'in romanlarında, formlarını Otto Wagner'in mimarisinde belli eden "yeni bir dünyanın" varlığıyla karşı karşıya kalmışlardı. Eskinin terk edildiği, yenin ise kendisini henüz biçimlendirme aşamasında olduğu bu zaman dilimi, etkisini günümüzde de sürdüren birçok sıra dışı yapının yapılmasını sağlayan humus toprağını oluşturmuştu. Bu dönemde mektup yazma bireysel bir ifade aracının olmasının ötesinde, aydınlar arasındaki düşünce alışverişinin de atar damarını oluşturuyordu. Friedl'in bu romantik geleneğe dayanarak kaleme aldığı hayali mektuplar, birbirinden farklı detaylara sahip. Kimi kez suluboya, kimi kez karakalemle desenlendirilmiş olmaları, onların ayrıcalıklı bir referans sistemi üzerine kurulduklarını ortaya çıkarıyor.

Heribert Friedl'in mektubu bir form olarak seçip, sözcüklere, desenlere, şekillere dayanarak oluşturduğu sistemde, her çizginin, hatta lekenin gönderme yaptığı bir anlam, kavramsallık var. Bu gönderme sisteminin ilk bakışta okunabilen özellikleri, Almanca yazılı mektuplarda Art Deco, Jugendstil tarzında, İngilizce mektuplarda Arts and Crafts Movement stilinde, Türkçe mektuplarda Süslümeçi motiflerde karşımıza çıkıyor. Bu detay zenginliği, hiç kuşkusuz sanatçının tüm mektupları eski modellerden yola çıkıp, divit kalem, suluboya ve özel bir baskı tekniği kullanarak şekillendirmesinden kaynaklanan "el duyarlılığını" da gündeme getiriyor. Teknolojinin güncel hayatı ve sanatsal üretimi etkisi altına aldığı dönemin bireyleri, 20. yüzyıl başında el becerisini "estetik hazzın" hizmetine sunmuşlardı. Friedl bu hazzın zirve yaptığı Viyana'da yaşadığı için, mektuplarına ayrı bir özen göstererek, kurguladığı renkler, lekeler, çiziktirmelerle, sözcüklerinin arka planını zengin çağrışımlarla dolduruyor. Sanatçının detaylara gösterdiği önem, mektupların katlanış tarzlarından ve kenarlarının özel olarak eskitilmiş olmasından da belli.

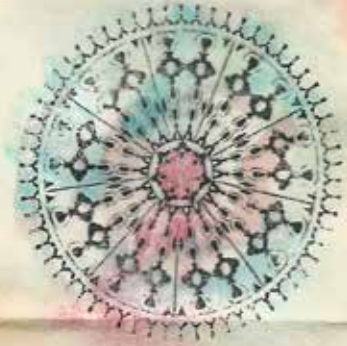
Sanki eski bir yazı masasının çekmecesinde unutulmuş izlenimini uyardıran kurgusal mektupların yazış biçimleri kadar içerikleri de çok ilginç. Kısa, az ve son derece öze indirgenmiş içerikler adeta şiirsel bir akıcılığa, yalınlığa sahipler. Özellikle Türkçe yazılmış olanlarda\*\* (2) karşılaşılan içsel ton ("yapabilirsen yardım et"), birbirine çok yakın iki insanın seslenişlerini içeriyor. Heribert Friedl'in projesi bu noktada, hem görsel hem de yazınsal değerleri soyut bir noktada buluşturmayı başardığı için, bu mektupları püçümüz kızarmadan okuyabiliyoruz.

Necmi, Sönmez, Temmuz-Ağustos 2017, Stockholm

\* Sanatçının 12.07.2017'de gönderdiği e-postadan.

\*\* Sanatçı tarafından önce İngilizce olarak kaleme alınan bu mektuplardaki metinler daha sonra Mine Haydaroğlu tarafından Türkçeye çevrilerek sanatçıya gönderilmiştir.

Bitanem,



en zorun seçmek -  
özgürlük ...

Kendim olma şansım  
yoksa, bunu gerçekten  
düşünmem ...

Yapabilersen yardım et,  
hf



My dearest friend Steve,



sitting around the corner of my  
studio. The weather is not  
really good at the moment.

I can still feel your presence  
as a non visual existing  
sculpture close to me ...

Thanks so much

hf

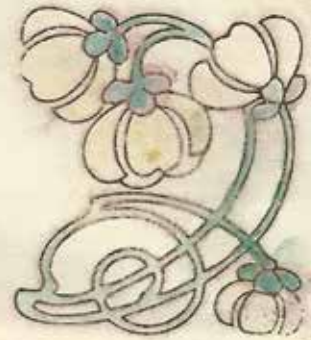


Mein weiser Gerhard,



keine Ahnung, mehr wo  
es langgehen soll.  
Jeder möchte nur noch  
schneller dort sein als  
der Andere.

Am Abgrund?...



Dein glücklicher Beobachter,  
hf

Mary,



the odour of your aura  
is always around me ...  
like the perfect  
permanent invisibility ...

Winter has gone, hope summer  
will become summer ...



In Love, hf

Çok özel arkadaşına,

benim için yaptığın  
beste, soğuk kış  
gününde sıcak bir  
kucaklama gibi.

Bu büyüünün sırrını  
bana asla söyleme  
lütfen...

seni düşünerek,  
hf

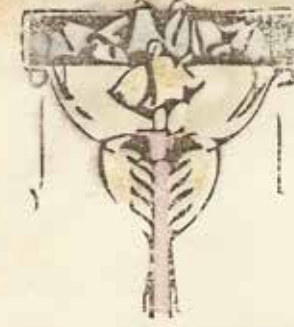


Meinem lieben Freund Hans,

Seine Melodie der letzten  
Begegnung klingt immer  
noch wundervoll nach.  
Dieses Nachhallen erbaut mir  
ohne Zutun die intensivsten  
Erinnerungen - Begegnungen  
ausserhalb meiner Vorstellung.

Danke, dass ich teilhaben durfte.

in inniger Umarmung,  
hf



Hello world,

truth is not an act of  
thinking - it is an  
act of feeling.

since following this text  
of J.J. Rousseau I can  
see the unseen things ...

thanks for everything,  
hf



Lieber Ludwig,

worüber ich nicht sprechen  
kann, darüber muss ich  
schreiben. Die Buchstaben,  
Worte, Sätze ... bilden die  
Grundlage für ein Objekt  
das es zu erbauen gibt.

Gott sei Dank besteht  
kein Zwang einer  
Dreidimensionalität mehr ...

herzlichst,  
hf



En sevili arkadaşım, Phil, ...

Birkaç gün önce yaptığım  
yapılmamış nesne hakkında  
bir şey söyleyemem.

Sadece onu düşünme  
olasılığundan bahsedebilirim ...

Sevmez sevgilerimle,  
Lf



My dear Maxine,

the thought alone must suffice  
to create a work. The visual  
representation prevents me  
too much from experiencing.  
The completed work shows  
no one, except myself.

I am very happy about  
this clarity...

In the deepest bow,  
hf



Jusan!

Im Moment sehe ich keine  
Notwendigkeit einer besonderen  
skulpturalen Hässerung, die  
Ergebnisse würden mich  
zutiefst erschüttern. Ausserdem  
müsste ich mich zu sehr mit  
meiner Person beschäftigen, um  
ein passables Ergebnis zu haben.

Kuniel Zeit...

In aller Kürze,  
L.f

Benim sadık bilge dostum,



sadece pözümle pörebildiğim  
işin bir şeye perçektir  
diyebilir miyim?

kokusu bir heykel gibi çevreye  
yayılan leylak çiçeğine ne  
demeli? Ben onu pörmesem de  
perçek değil mi?

düşüncelere dalmış arkadaşım,  
L.f

Dear Arthur,



I do not know the sun or  
the earth - only my eyes can  
see the sun and my hands  
can feel the earth.

So I do not know the  
sculpture I made as well ...



Yours sincerely,  
Lf

Dem grössten Allen,



beim Schreiben dieser Zeilen  
wurde mir klar, dass mein  
skulpturales Denken immer  
nur dem Verstand folgte.

Der grösste Fehler, den es  
für mich zu erkennen gab.

In Dankbarkeit,  
Lf





Letters to anonymous

## Heribert Friedl's "letters 1-14" Project

Vienna based artist Heribert Friedl is best known for his installations in which he uses scents and perfumes. He proceeds in three-dimensional "in-between zones" which are hard to define; are they sculptures, objects or reliefs? His exploring and use of unusual materials is noteworthy, because he is also interested in immaterial elements such as sound. Friedl's "letters 1-14" project is comprised of 5 letters written in German, 5 in English and 4 in Turkish.

It is not clear whom these fictive letters are addressed to and almost all rely on abstractions, but it is clear that they are referring to processes of artistic productions. It is not a coincidence that we see here the forenames of pioneering people in music, literature and philosophy. Ludwig refers to Ludwig Wittgenstein, Martin to Martin Heidegger, Arthur to Arthur Schopenhauer\* (1), and these show the artist's attempt to highlight firstly the names of philosophers he feels akin to. We can determine that these letters are a product of a romantic vision of the world, as they are handwritten, despite today's fast technology that reduces communication to minutes.

The Romantic philosophies were in general formed by the modernist waves of Europe and reflected in many areas from the turn of century onwards, in music, arts, in literature and design and all entailed a quest. The new lifestyle brought on by the industrial revolution had diffused the winds from the past. Individuals were face to face with a "new world" the sounds of which were found in the music of Dvořák, images in Herman Melville's novels, and forms in Otto Wagner's architecture. That period during which the old were left behind and the new was yet being formed, was the soil on which many extraordinary works influential even today were made. In those years, writing letters was beyond a personal communication; it was the artery for exchange of ideas between enlightened people. The imaginary letters that Friedl wrote according to this romantic tradition are full of different details. Some made watercolor, some with pencil – a testament to the fine reference system they are built on.

Heribert Friedl has built this system by choosing letter as a form and relying on words, sketches and shapes; each line, furthermore each mark has a meaning and a concept. The characteristics that can be noticed at first glance are Art Deco and Jugendstil in the letters written in German, Arts and Crafts Movement in English letters, and ornamental motifs in Turkish letters. Without a doubt, such richness of detail brings forth "sense of the hand" that stems from the fact that the artist has created these with inspiration from old models, but using only traditional fountain pen, watercolor and a special kind of printing with grain alcohol. The individuals at the beginning of the 20th century when technology exerted its pressure on daily life and artistic production had serviced handicraft for "esthetic pleasure". As Friedl lives in Vienna where such pleasure had reached its zenith, he pays particular attention to letters, and fills the background of his words with colors, marks and drawings he has constructed. The importance he gives to details is apparent also in his style of folding the letters and in the purposely wearing-off of the edges.

These fictive letters that seem to have been forgotten in the drawer of an old desk are as much interesting in terms of their content as their calligraphy. Short, concise and diluted to the core, they have a poetic flow. Particularly the internal tone of those written in Turkish\*\* (2), ("yapabilirsen yardım et" [Help me if you can]), expresses the communication between two people who are very close to each other. At this point, Heribert Friedl's project manages to bring both visual and textual values together; thereby we are able to read them without feeling intrusive.

Necmi Sönmez, July-August 2017, Stockholm

\* (1) From the artist's email dated 12.07.2017.

\*\* (2) These texts were first written in English by the artist, then translated to Turkish and sent to the artist by Mine Haydaroglu.

Heribert Friedl  
letters 1-14  
2017